

AMBRUS KIRÁLYFI

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy király, annak három szép dali fia. Szomorú volt ez a király mindig, sem éjjele, sem nappala nem volt a nagy erős búbánattól. Fekete gyászba húzatta gyémántpalotáját, az egész várost, mert volt az országában három sárkány, s a három sárkánynak minden pénteken hetven legényt kellett küldeni. Úgy kipusztultak az országból a legények, hogy a királynak már katonája sem volt. Azt mondják egyszer a királyfik egymás közt: már csak tovább nem nézik az ország pusztulását s az édesapjuk nagy szomorúságát. Elmennek, egy életük, egy haláluk, megküzdenek a sárkánnyal. Mondják az apjuknak, hogy mit akarnak, de a király még jobban elszomorodott. Semmiképpen sem akarta ereszteni a fiait, legalább ők maradjanak életben. De a fiúk addig beszéltek, addig istenkedtek, hogy a király azt mondta:

- Jól van, nem bánom. Menjen el a két idősebb, de Ambrus, a legkisebb maradjon itthon. Ő még fiatal is, gyenge is, nem való a hadakozásra.

Kiválaszt a két idősebb királyfi két aranyszörű paripát, nagy örömmel elvágatnak; otthon marad a kicsi királyfi nagy búsán. Hanem - hogy el ne felejtsem - a kicsi királyfi keresztanyja tündéresszony volt, s mikor Ambrust megkeresztelték, egy háromszegletes tojást ajándékozott neki. Ezt a háromszegletes tojást hét esztendeig az Ambrus királyfi hóna alatt tartották, s a hetedik esztendő utolsó napján kikelt belőle egy háromfejű, ötlábú táltos paripa. Ez volt az Ambrus paripája.

Mikor a bátyjai elmentek, kiment Ambrus az istállóba, a paripája nyakába borult, és sírt keservesen.

- Hát te mért sírsz, kicsi gazdám?

- Hogyne sírnék, édes lovam, a bátyáim elmentek a sárkányok ellen, de engem az édesapám nem ereszt.

- Ne sírj, kicsi gazdám, menj be csak az édesapádhoz; most éppen erősen megfájdult a foga, s mondjad neki: azt üzeni én általam a füvek királya, hogy addig soha meg nem gyógyul a foga, míg téged a sárkányokra nem ereszt. Azt is megmondhatod az édesapádnak, egyet se búsuljon, mert te bizonyosan megölsz mind a három sárkányt, s akkor az a három sárkány mind kiokádja a legényeket, akik a gyomrukban elevenen el vannak temetve, s lesz megint az édesapádnak katonája elég.

Bemegy a királyfi az édesapjához, s mondja, hogy mit üzen a táltos paripa.

- Nem bánom én, fiam, ha a világ végéig fáj is a fogam, mégsem eresztlek el.

- De így s de úgy, édesapám, eresszen el, meglátja, hogy megölöm a sárkányokat, s akkor a foga sem fáj többet.

Ahogy ezt mondta, elkezd fájni a király foga, de olyan erősen, hogy azt hitte, megbolondul belé. Nagy kínjában azt mondta a fiának:

- Eredj, fiam, az Isten vezéreljen!

Visszamegy a királyfi az istállóba nagy örömmel.

- Mehetünk, édes lovam, eleresztett az apám.

- Jól van, kicsi gazdám, csak elébb eredj hátra a kertbe, van ott egy öreg fűzfa, annak az odvában van az én szépanyám szépanyjának a nyeregszerszáma. Vedd ki onnét, s rakd rám. Úgy megyünk majd a sárkányok ellen.

Hátraszalad Ambrus királyfi, megtalálja a nyeregszerszámot, nagy hirtelen felrakja a lovára.

- No most, kicsi gazdám, dugd be az egyik orrom lyukát.

Ambrus bedugja, a ló meg a másik orra lyukával ráfúj. Abban a pillanatban az Ambrus bőre egészen megkoszosodott. Meglátja Ambrus a képét a paripa aranyszőrében, s úgy megijed magától, hogy reszketni kezd belé.

- Megijedtél ugye, kicsi gazdám? No most dugd be a másik orrom lyukát.

Ambrus nem akarta bedugni. Attól félt, hogy még csúnyább lesz. De azt mondta a táltos:

- Fogadd meg a szavamat, mert különben baj lesz.

Jól van, az egyik orra lyukából kihúzta az ujját, mert azzal dugta be, bedugja a másikat, s másodszor is ráfúj a táltos, s hát uram, teremtöm, olyan ragyogó szép lett az Ambrus arca, hogy tündérkirályfinak is beillett volna. Azzal fölkapott a táltosra, s meg sem állottak, míg ahhoz a korcsmához nem értek, mely a rézhíd mellett volt. Ez alatt a rézhíd alatt lakott a hétfejű sárkány. Bemegy a korcsmába, s hát ott vannak a bátyjai, esznek-isznak, köszönti őket, fogadják a köszöntését, de nem ismerik meg, annyira megváltozott. Hanem mikor megtudták tőle, hogy ő is a sárkányok ellen jött, erős barátságot kötöttek vele. A két idősebb királyfi hamar elálmosodott, s egyszerre csak aludtak olyan mélyen, mint a fekete föld. Ambrus királyfi is leheveredett, de nem aludott el mélyen, s mikor jó hajnalban jött a paripája, s meghúzta a haját, mindjárt talpra ugrott.

- Gyerünk, kicsi gazdám, most küzdj meg a sárkánnyal, mert ha feljő a nap, sokkal nagyobb az ereje!

Felpattan Ambrus a lovára, kihúzza a kardját, jó szembe a hétfejű sárkány is. Hét fejéből csak úgy okádt a lángot, s messziről ordította:

- Tudtam, hogy eljössz, Ambrus királyfi!

- No, ha tudtad, itt vagyok.

S azzal egy csapásra három fejét vágta le. Nagyot ugrik a táltos, s más oldalról is nekivág Ambrus, s második vágásra ismét leesik három feje. A hetedik feje még ott maradt, mert abban volt az igazi ereje s az ördögössége.

- No, még egyszer, gazdám! - biztatta a táltos.

S egy csapásra lehullott a sárkánynak a hetedik feje is. Hét paripa volt a hétfejű sárkány alatt. Azt a hét paripát mindjárt pányvára fogta Ambrus, s bekötötte a korcsma istállójába.

Fölébrednek reggel az idősebb királyfik, mennek a rézhídra, s hát ott fekszik a sárkány, s csakúgy sétálnak ki a gyomrából a legények. Összenéznek, csudálkoznak, vajon ki ölhetette meg a sárkányt.

- Én nem - mondotta a legidősebb királyfi.

- De biz én sem - mondotta a középső.

- No, akkor bizonyosan az a vitéz ölte meg.

Visszamennek a korcsmába, ott találják Ambrus királyfit.

- Ugye, te ölted meg a hétfejű sárkányt?

- Mit tagadnám, én öltem meg. Ott az istállóban a hét paripája. Nektek adom, legyen a tietek.

A királyfik nagyon megörültek a hét szép paripának, aztán mind a hárman lóra kaptak, s úgy vágattak az ezüsthídhöz. Az alatt lakott a nyolcfejű sárkány. Az ezüsthíd mellett is volt egy korcsma, oda beültek a királyfik. A két idősebbik elaludott, akkor ébredtek fel, mikor a nap besütött az ablakon, de Ambrus királyfit jó hajnalban felkeltette a lova. Megölte a nyolcfejű sárkányt is. Annak is volt nyolc lova, s azt a nyolc lovat is a bátyjainak ajándékozta.

Még aznap estére az aranyhídhöz vágattak. Ott lakott a kilencfejű sárkány. A kilencfejű sárkányt is megölte Ambrus királyfi még napfölkelte előtt. Annak is volt kilenc paripája, s mind a kilencet a bátyjainak ajándékozta. Nekik adta még a táltos lovat is, csak menjenek vele. Tudta ő jól, hogy hazaviszik. Még most sem mondta meg, hogy ki s mi ő.

Amint a bátyjai elbúcsúztak, s jó messzire vágattak, fogta magát, keresztülbucskázott a fején, s nyúllá változott. Mert tudjátok meg, hogy Ambrus királyfit a keresztanya, az a tündéresszony, megtanította mindenféle ördögösségre. Az aranyhídtól nem messze volt egy gyémántpalota, abban lakott mind a három sárkánynak a felesége. Ebbe a palotába ment fel Ambrus királyfi, nyulacska képében. A három asszony éppen együtt ült, keseregtek a sárkányok pusztulásán. Beugrik a nyulacska, s hopp, a hétfejű sárkány feleségének az ölébe szökik. Az asszony megsimogatja a nyulacskát, s azt mondja:

- Megölé az uramat Ambrus királyfi, de lesz is olyan döghalál a világon, amilyen még nem volt. Mert úgy tudjátok meg - mondotta a másik két asszonynak -, hogy még ma körtefává változom, s olyan szagos körte terem rajtam, hogy hetvenhét mérföldről is megérzik a szagát, s aki abból

eszik, szörnyű halálnak halálával hal meg. Csak valahogy Ambrus királyfi meg ne lássa, mert ha ő a kardjával gyökerembe vág, elszáradok, s nem lesz döghalál.

Akkor a nyulacska általugrott a nyolcfejú sárkány feleségének az ölébe. Megsimogatta ez is a nyulacskát, s mondta:

- Hiszen lesz döghalál, azt én is mondhatom. Mert én meg olyan kúttá változom, hogy annak nyolcfele folyik a vize, s aki csak egy cseppet is iszik abból, halál fia. Csak Ambrus királyfi bele ne szúrjon a kútba, mert akkor kiszáradok, s nem lesz döghalál.

Most a nyulacska a kilencfejú sárkány feleségének az ölébe ugrott. Megsimogatta ez is, s mondta:

- Vagy lesz döghalál, vagy nem miattatok, de én kipusztítom az egész világot, mert én kilencágú szederinná* változom, széjjelfutok az egész világon, mindenki megbotlik bennem, s meg is hal mindjárt. Csak valahogy Ambrus királyfi el ne vágjon, mert ha csak két ágamat elvágja, elszáradok egészen, s nem lesz döghalál.

Na, a nyulacskának sem kellett több. Leugrott az asszony öléből, s szaladott ki az ajtón. De amint éppen kiugrott, jött vele szembe a három sárkány anyja, egy vén boszorkány. Ez csak rávetette a szemét, s mindjárt megismerte Ambrus királyfit. Összecapta a kezét, nagyot sikoltott, s mondta a menyeknek:

- Tudjátok, hogy ki volt itt? Ambrus királyfi volt ez!

Egy szót sem szólt többet, szaladott a nyulacska után. De szaladott a nyulacska is, mint a veszedelem. Egyet ugrott, kettőt szökött, utolérte a bátyjait. Ott a fején keresztülbucskázott, megint Ambrus királyfi volt, s felült a táltos lovára.

- Szaladjunk, fiúk, mert különben vége az életünknek!

Visszanéznek a királyfik, s hát csakugyan repült utánuk a boszorkány a seprőnyélen, tátogatta rettentő nagy száját, s olyan nagy szelet csapott, hogy a királyfiakat majd leverte a ló hátáról.

Vágtatnak, vágtatnak a királyfik, de már úgy eltikkadtak a szomjúságtól, hogy a híja volt, meghaljanak. S íme, egyszerre csak mit látnak? Az út szélén állott egy szép körtefa. Földig húzták az ágait a piros körték, s az orrukat csak úgy megcsapta a jó körteszag.

- Álljunk meg, szakítsunk csak egy körtét! - mondotta a legidősebb királyfi.

- Hozzá ne nyúljatok - kiáltott Ambrus királyfi -, mert mindjárt szörnyethaltok!

Abban a pillanatban belevágott kardjával a fa gyökerébe, s a fa egyszeriben kiszáradott.

Továbbnyargaltak, s a kúthoz értek. A két idősebb királyfi inni akart a kútból, de Ambrus királyfi beleszúrt a kardjával, s a víz egyszeriben vérré változott.

Vágtattak tovább. Legelől Ambrus királyfi, s amint a szederint megpillantotta, kettőt elvágott.

Abban a pillanatban elszáradott mind a kilenc ága. Aközben a vén boszorkány csak repült,

repült utánuk a seprőnyélen. Már szinte utol is érte őket. De áldott szerencsére az út mellett volt egy kovácsműhely, Ambrus leszökött a lováról, s azt mondta:

- Ti csak menjetek. Úgysem titeket kerget a boszorkány; én majd elbújok ebben a kovácsműhelyben.

Bemegy Ambrus a kovácsműhelybe, s mondja a kovácsnak:

- Hallja-e kend, kovácsmester, rejtse el a műhelyében, s két esztendeig ingyen verem a vasat.

A kovács szívesen ráállott, elrejtette Ambrus királyfit. Mikor a boszorkány bejött a műhelybe, s kérdezte, hogy nem látott-e ilyen meg ilyen királyfit, azt mondta:

- Nem láttam én soha világéletemben semmiféle királyfit.

A boszorkány nagy haraggal elment. Hanem a kovácsműhelyben szörnyű meleg volt, s Ambrus királyfi estefelé egy kicsit kiment az erdőbe. Amint jár-kél az erdőben, egyszerre csak látja, hogy jó vele szemben egy kis kocsin egy rettenetes csúnya vén banya. A koci elé két macska volt fogva.

- Ejnye, de szép lovai vannak kendnek, nénémasszony - mondja Ambrus királyfi.

- Meghiszem azt - mondja a vén banya -, hátha még látnád, milyen jó futók. Gyere, ülj ide mellém! Úgy meghordozlak, hogy világ végéig megemlegeted.

Mit gondolt, mit nem Ambrus királyfi, fogja magát, ráült a kocsira. Hiszen csak az kellett a vén banyának, aki nem volt más, mint a három sárkány anyja. A macskák közé csapott az ostorával, s hej, uramistenem, nekiiramodtak a macskák, s vágattak árkon-bokron át, hol a földön, hol a levegőben, s egyszerre csak hupp! leszöknék egy likon. Ott voltak a poklok országában.

- No, Ambrus királyfi - mondotta a vén boszorkány -, most a kezembe kerültél. Innét ki nem szabadulsz, amíg engem feleségül nem veszel.

- Hát akkor itt is maradok - mondotta Ambrus királyfi.

Azzal megfogta Ambrus királyfit, bevitte egy fekete toronyba. A fekete toronynak volt hét vasajtaja, s mind a hetet reá zárta.

Búsult szegény Ambrus királyfi, majd felvetette a nagy erős búbánat. A vén boszorkány mindennap meglátogatta, s megkérdezte:

- Akarsz-e a hazádba kerülni, Ambrus királyfi?

- Egyedül igen, de veled sohasem, te vén boszorkány.

Volt a vén boszorkánynak egy szobaleánya, az is el-eljárt a boszorkánnyal a fekete toronyba, s ez a leány egyszer a boszorkány nélkül is elment Ambrus királyfihoz, s azt mondta neki:

- Hallod-e, Ambrus királyfi, vedd el feleségül a vén boszorkányt, s majd meglátod, minden jóra fordul. Te is megszabadulsz a poklok országából, én is megszabadulok, mert tudd meg, hogy

én is király leánya vagyok. Az apám országa éppen a poklok kapuja mellett van. Onnét raboltak el az ördögök, amikor egyszer arra sétáltam.

Hát jól van, Ambrus királyfi megfogadja a leány tanácsát, feleségül veszi a vén boszorkányt, s ahogy feleségül vette, kezdett neki hízelegni.

- Látod-e, megmondhatnád nekem, hogy honnét van ez a te hosszú életed s ez a te erőd? Ne félj, nem akarok rosszat, csak én is szeretnék olyan hosszú életű s olyan erős lenni.

A vén boszorkány hitt az Ambrus királyfi szavának, s elmondta, hogy van az erdőben egy vadkan, annak a vadkannak a fejében egy nyúl, a nyúlnak a fejében egy galamb, a galambnak a fejében egy iskátulya,* az iskátulyában van egy fekete meg egy fényes bogár. A fekete bogárban van az élete, a fényes bogárban az ereje.

De bezzeg hogy ment másnap jókor reggel Ambrus királyfi az erdőbe, megleste a vadkant, meglőtte. Vadkan fejét kettéhasította, kiugrott belőle a nyúl. Annak is kettéhasította a fejét. Nyúl fejéből kiröppent a galamb: kettéhasította a fejét. Abban volt az iskátulya. Annak a födelét szépen kinyitotta, s a fekete s a fényes bogarat összeroppantotta. Mire visszatért, ki volt terítve a vén boszorkány.

- No - mondja Ambrus királyfi a leánynak -, a boszorkány elpusztult, de hogy kerülünk ki innét?

- Ne búsulj semmit - mondotta a leány. - Nézd, van itt a falban egy fekete szekrény, abban a szekrényben egy aranyvessző. Ezzel a vesszővel csak meg kell suhintani ezt a palotát, s mindjárt aranyalma lesz belőle. Azután felülünk a boszorkány kocsijára. Csak meg kell suhintani az aranyvesszővel a két macskát, s úgy kirepítnek innét, mintha itt sem lettünk volna.

Csakugyan úgy lett minden, amint a lány mondotta. Egy szempillantásra kikerültek a poklok országából, éppen a leány hazájába. Ott az aranyalmát megsuhintották az aranyvesszővel, s lett olyan szép palota, hogy csudájára jártak az egész világról.

Még meg sem melegedtek az aranypalotában, hírül adták a leány apjának meg az Ambrus királyfi apjának, hogy hazakerültek. Összecsődítették az egész atyafiságot, papot hívtak, nagy lakodalmat laktak, s még ma is élnek, hogy ha meg nem haltak.